

Endokrinní disrupce- toxické účinky netoxických látek

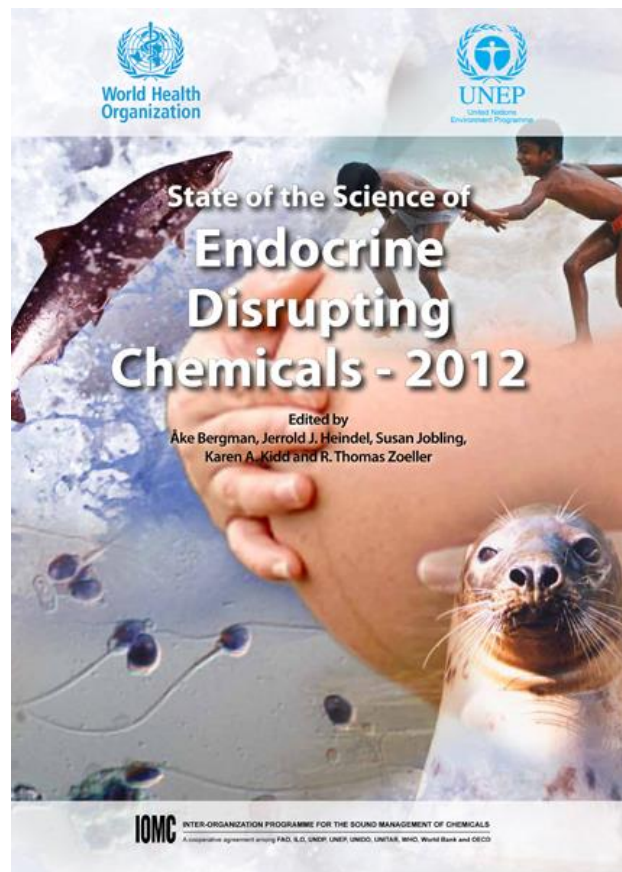
Jiří Novák,
Klára Hilscherová

Biantox – Bioanalytical Toxicology

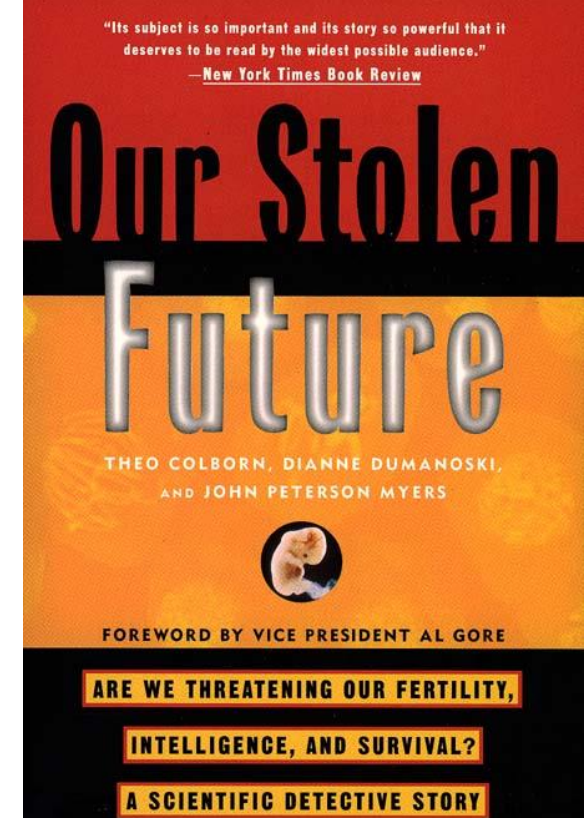
jiri.novak@recetox.muni.cz; klara.hilscherova@recetox.muni.cz

Endokrinní disrupce (ED)

narušení hormonální rovnováhy organismů –
potenciální negativní následky pro celkovou
homeostázu, reprodukční, vývojové a behaviorální
funkce

- široké spektrum látek
průmyslové látky, pesticidy,
látky z předmětů běžné
spotřeby, z čistících
prostředků, kosmetických
přípravků, přírodní látky

Následky ve volně žijících živočiších

- snížená plodnost, líhnivost, kvalita a kvantita spermatu
- změněný poměr pohlaví, feminizace, maskulinizace
- snížené přežívání mláďat
- změny chování
- malformace orgánů
- vymizení populací

Vlivy v lidské populaci?

- poruchy reprodukce, vývoje, chování
- změny poměru pohlaví
- poruchy imunity
- metabolické poruchy
- hormonálně podmíněné nádory

news@nature.com
The best in science journalism

Published online: 21 October 2005; | doi:10.1038/news051017-16

Pollution makes for more girls

The stress of dirty air skews sex ratios in Sao Paulo.

[Erika Check](#)

Toxic fumes favour the fairer sex, a group of researchers in Brazil has found.

Jorge Hallak and his team at the University of Sao Paulo turned up the surprising result by studying babies born in their city. They divided the metropolis of 17 million people into areas of low, medium and high air pollution, using test results from air-quality monitoring stations. They then studied birth registries of children born from 2001 to 2003.

The team found that 48.3% of babies were female in the least polluted areas, but 49.3% were female in the dirtiest parts of town.

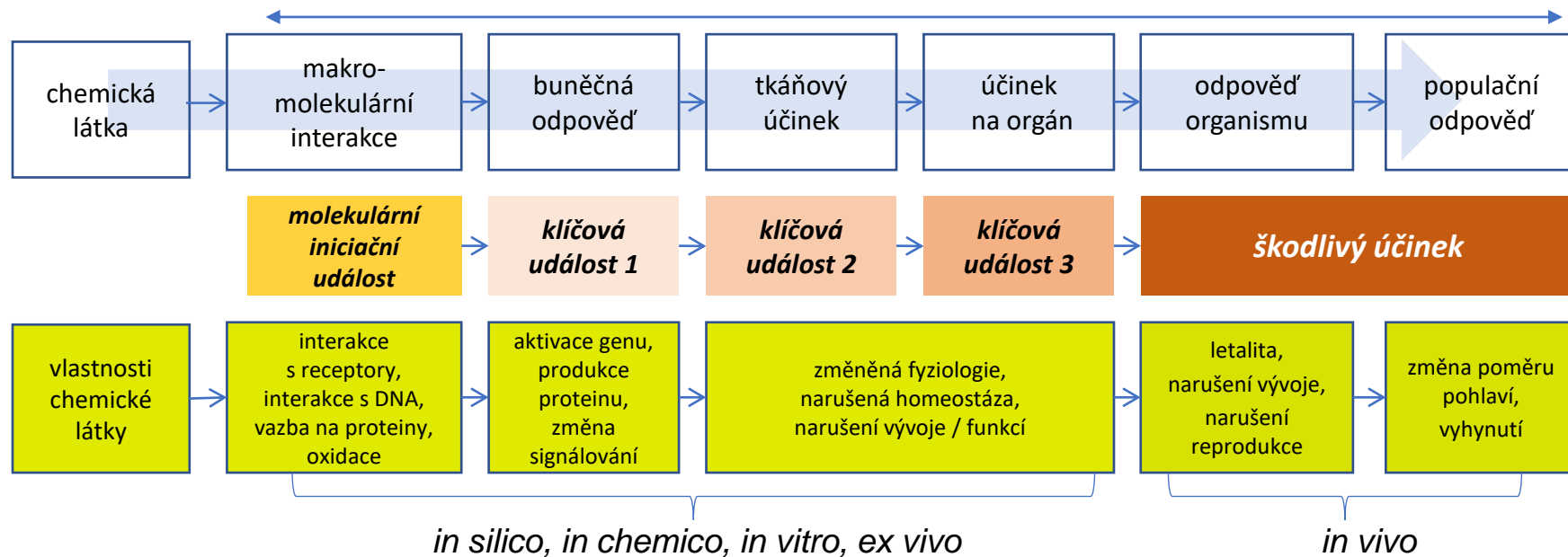
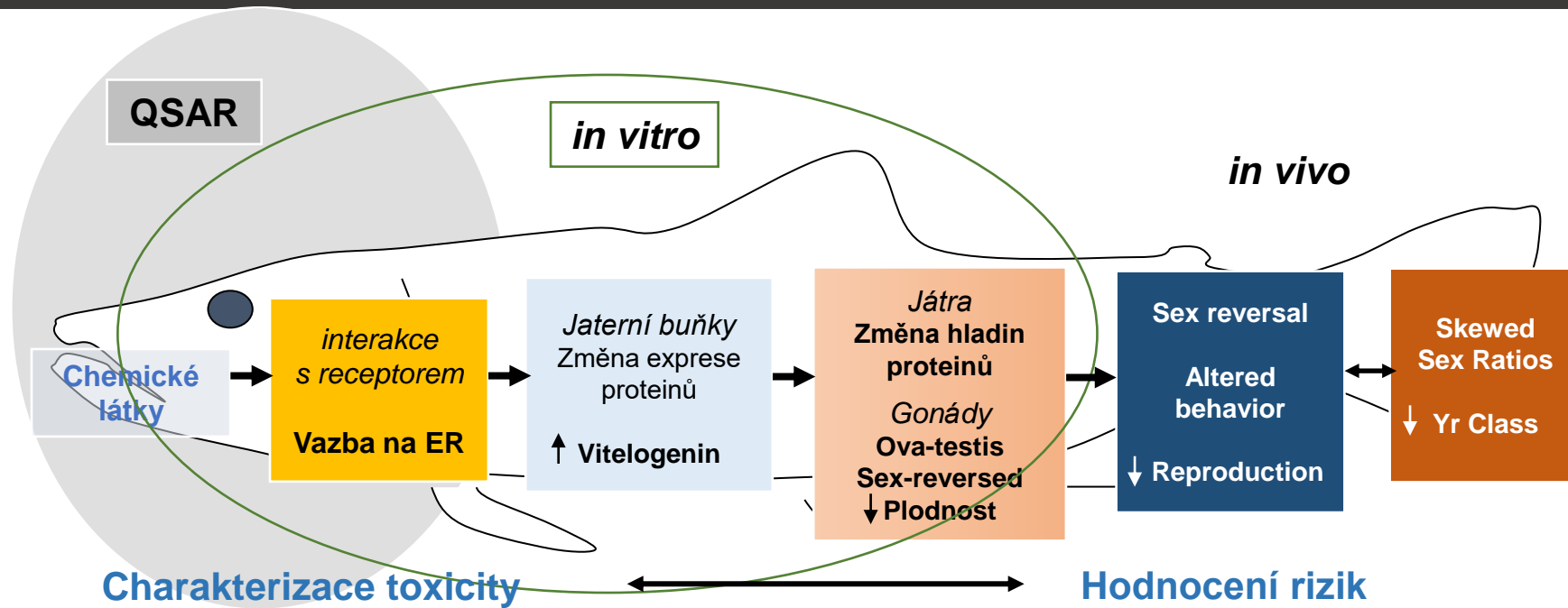

Babies born in highly polluted areas are more likely to be girls.

Clos

Print t

Dráha škodlivého účinku (Adverse Outcome Pathway - AOPwiki)

Studované typy ED efektů

Anti/estrogenita

Estrogenní receptor (ER)

- vývoj pohlaví, řízení reprodukce, karcinogeneze, ovlivňuje proliferaci, diferenciaci, vývoj a homeostázu

Anti/androgenita

Androgenní receptor (AR)

- vývoj pohlaví, samčích pohlavních charakteristik, řízení reprodukce, ovlivňuje růst, spermatogenezi

Systém thyroïdních hormonů (TH)

- klíčový pro vývoj obratlovců, vývoj nervové soustavy, kognitivní/ behaviorální změny v organizmu

- **Syntéza TH**
- **Transport TH**
- **Receptor pro TH Metabolizace TH**

Anti/retinoidní aktivita

Receptor kyseliny retinové (RAR)

- reguluje růst, morfogenezi, apoptózu a diferenciaci, ovlivňuje nervový a imunitní systém, vidění a embryonální vývoj

Anti/glukokortikoidní aktivita

Glukokortikoidní receptor (GR)

- ovlivňuje vývoj, metabolismus, imunitní odpověď, reakci na stres

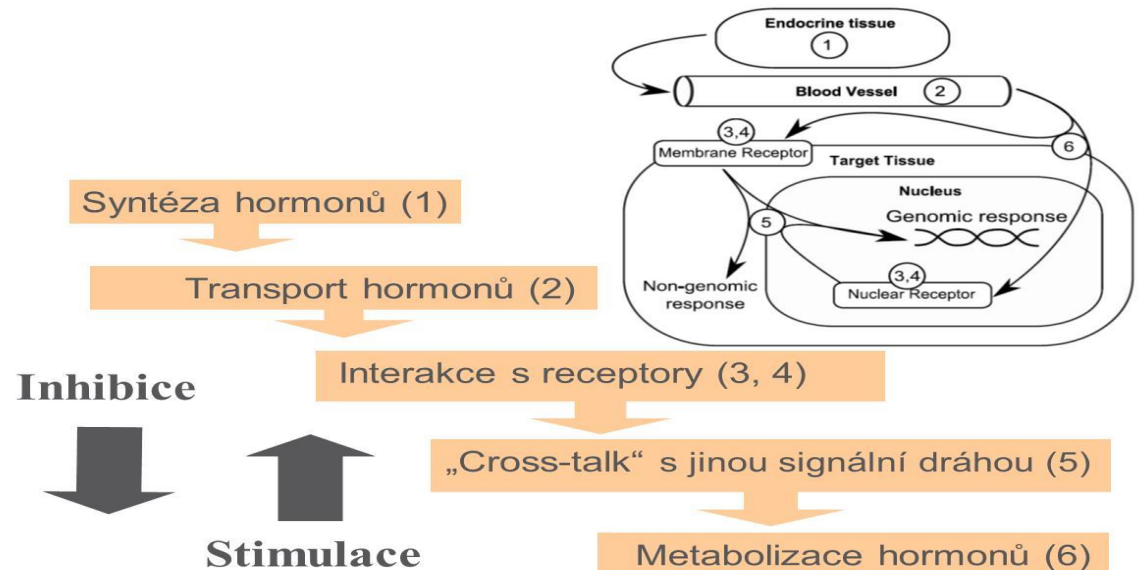
Toxicita dioxinového typu

Aryl hydrokarbonový receptor (AhR)

- narušení funkce jater, imunity a reprodukce, hormonálních signálních drah, endokrinního a nervového systému, embryotoxicita

Obezogenze

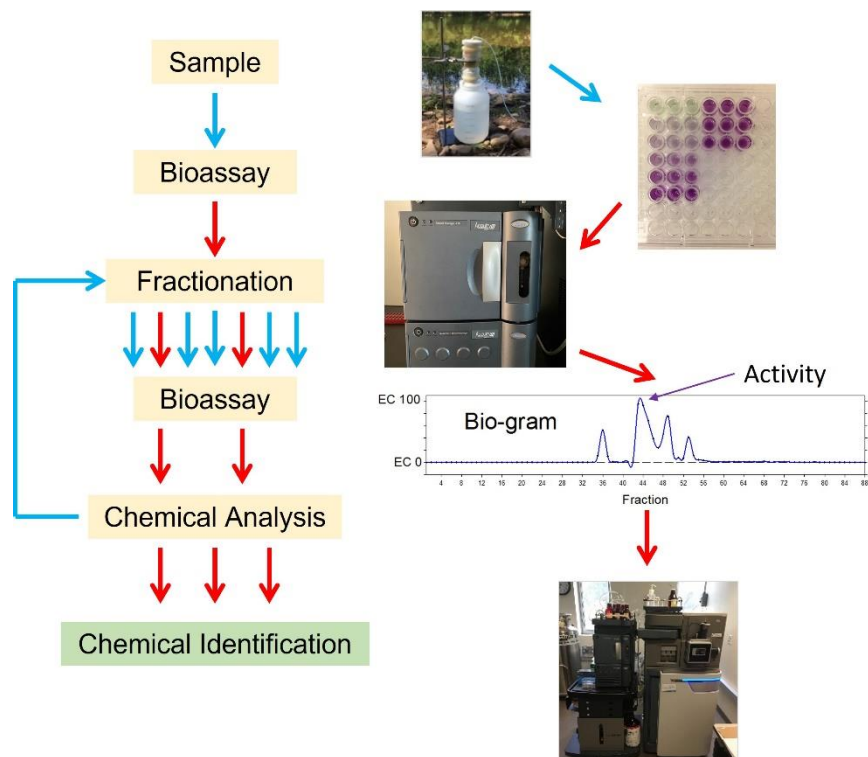
- **PPAR γ** ovlivnění metabolismu, ovlivnění hospodaření s tuky, diferenciace tukové tkáně

Identifikace látek zodpovědných za ED

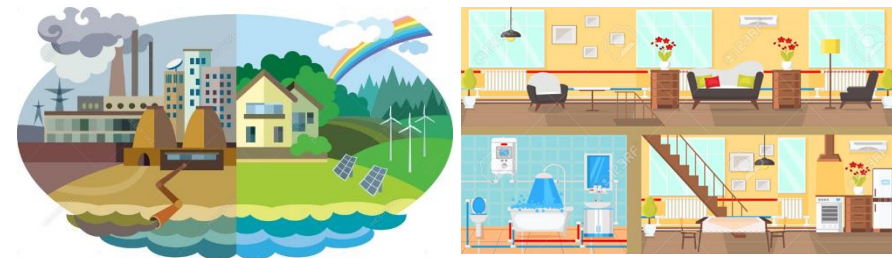
Effect-directed analysis

- frakcionace komplexních směsí polutantů
- identifikace aktivních frakcí biotesty
- identifikace aktivních látek ve frakcích

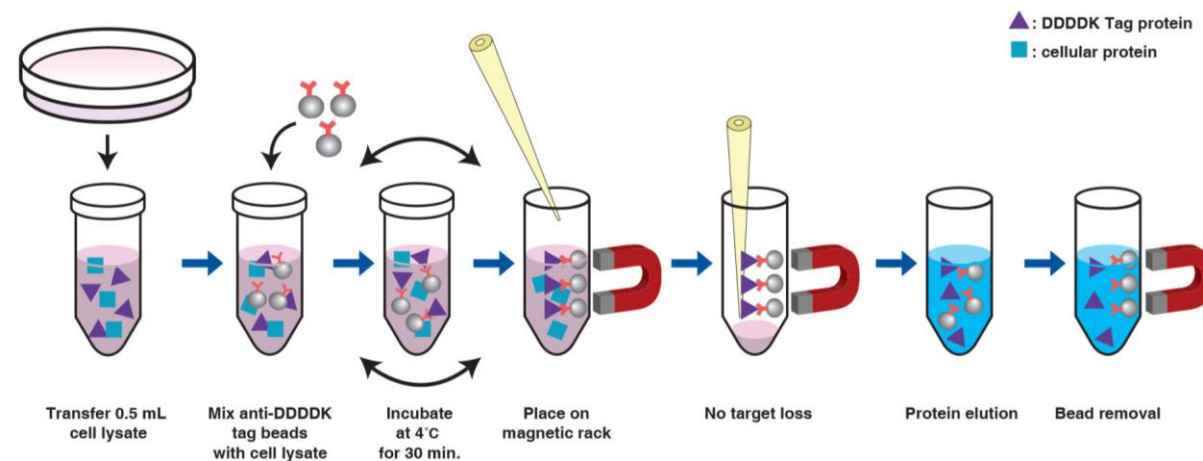
Studované matrice životního prostředí

- Vzduch
- Prach
- Voda
- Sediment
- Biota

Pull-down assay

- identifikace látek ve komplexních směsích, které se vážou na klíčový protein (receptor, transportér...)

EXPRO Project

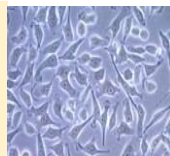
Passive sampling - integrative representative, low cost

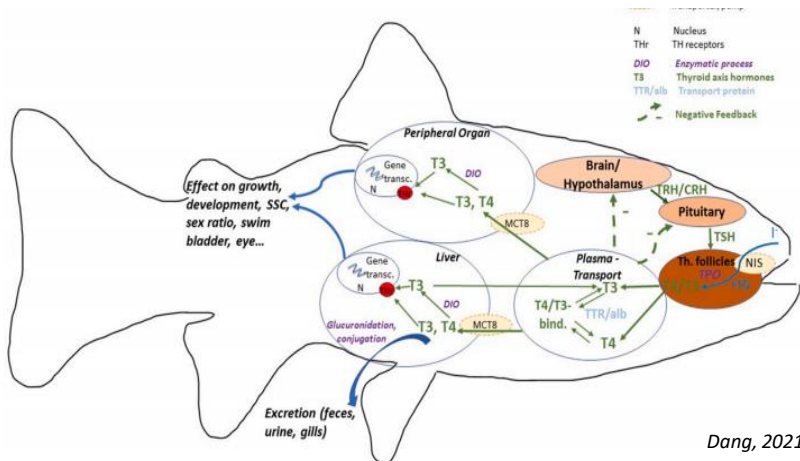
LC-HRMS
Non-target screening

Bioanalytical assessment
in-vitro effects - endocrine disruption

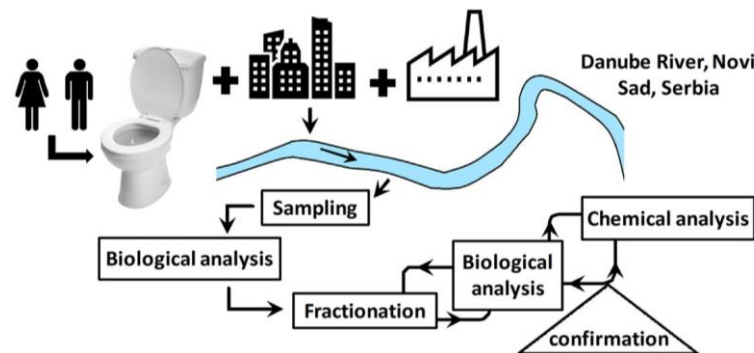
Development of novel bioassays
Thyroid endpoints – TTR, TPO, NIS

Complex environmental mixtures of pollutants in surface waters

Pharmaceuticals, pesticides and biocides, personal care products (PCPs), industrial compounds, metabolites and transformation products, natural compounds

Effect-directed analysis

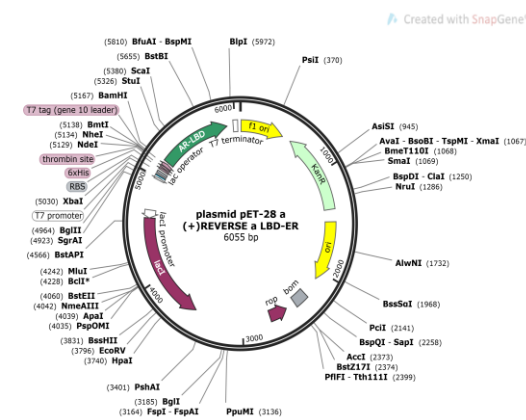

In situ experiment – fish in Živný potok - Prachatice, CZ

Development of pull down assays

- novel approach for identification of active compounds based on **protein-ligand interaction**
- protein expression and purification

INQUIRE: Improving indoor air quality and health: Identification of chemical and biological determinants, their sources, and strategies to promote healthier homes in Europe

Rationale

To protect citizen health by providing knowledge, tools and measures to substantially improve IAQ

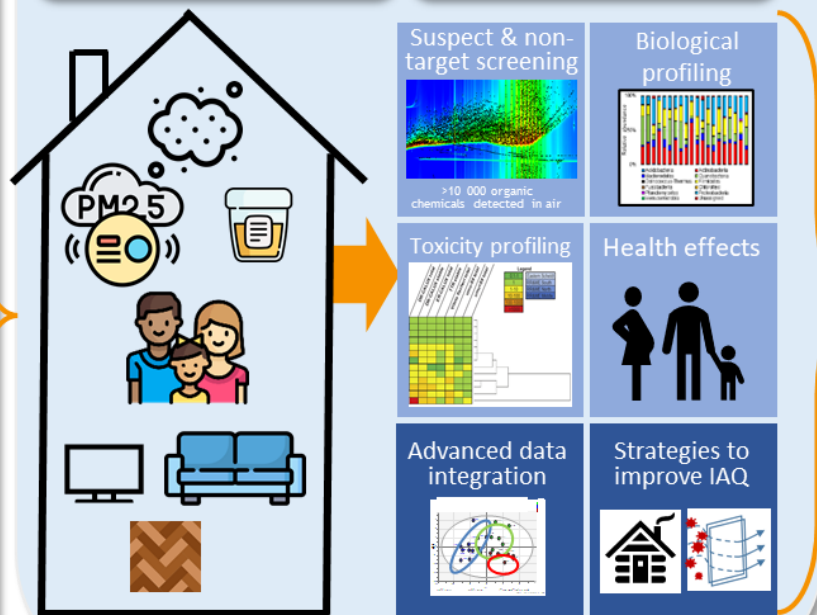
Drivers of indoor air quality

INQUIRE

Cost-effective Sampling indoor/outdoor air, dust, products, materials, urine

Advanced chemical & biological analysis, and toxicity models. Data integration & modelling

Outputs

Indoor solutions toolbox

- Priority list of hazardous determinants in homes
- List of key sources of hazardous determinants
- Technical, building structure, and behavioral solutions to improve IAQ and reduce chemical and biological hazards in homes
- IAQ monitoring tools (sensors, models)

Regulatory gain

- FAIR data and databases on IAQ in homes
- INQUIRE Action Plan for Promoting Healthy Homes in Europe
- Guidelines, materials & proposals for policies for health-promoting homes

Societal gain

Increased awareness among citizens on IAQ and health issues and strategies to improve their IAQ

TERVISEAMET

inquire-he.eu

Bakalářská práce:

- Vývoj a optimalizace separačního systému pro následnou identifikaci endokrinních disruptorů v komplexních environmentálních směsích

Diplomová práce:

- Pull-down assay jako nástroj pro separaci a identifikaci environmentálních kontaminantů s potenciálem narušovat hormonální regulaci

Děkuji za pozornost

doc. Mgr. Klára Hilscherová, Ph.D.
klara.hilscherova@recetox.muni.cz

RECETOX
Kamenice 753/5, D29
625 00 Brno

